

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра тактико-спеціальних дисциплін
(назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник кафедри

полковник О. ЧЕРНЯВСЬКИЙ

« _____ » _____ 20__ року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ТАКТИКА
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

вид дисципліни _____ загальна підготовка (обов'язкова)
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ денна
(денна/заочна)

Харків – 2019 рік

Обсяг дисципліни: 5 кредитів ECTS 150 годин.

Лекцій: 8 годин.

Групові заняття: 30 годин.

Семінарські заняття: 12 годин.

Групові вправи: 24 години.

Тактичні заняття (тактико-спеціальні): 18 годин.

Форма контролю: модульні контролі, екзамен.

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»:

2 – 6 семестри.

Мова викладання: українська.

Мета:

- підготувати офіцера, який має глибокі військові знання з основ застосування підрозділів та частин у сучасному загальновійськовому бою;
- надати знання з найновітніших досягнень військової науки;
- сформувати вміння творчо застосовувати теоретичні положення бойових статутів, здатність вводити в практику все нове і передове, особливо досвід локальних війн і конфліктів сучасності, використання підрозділів Сухопутних військ при проведенні миротворчих операцій;
- формувати організаторські здібності, ініціативність і вміння самостійно мислити.

Компетентності:

- 1.Здатність приймати обґрунтовані рішення(K02).
- 2.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності(K03).
- 3.Здатність застосовувати штатне озброєння та військову техніку підрозділу(K13).
- 4.Здатність планувати, організовувати і здійснювати бій підрозділом(K15).
- 5.Здатність оцінювати противника та прогнозувати найбільш ймовірні варіанти його дій при вирішенні бойових завдань в різних видах бою(K17).
- 6.Здатність здійснювати водіння базових машин підрозділу (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до Законів України), організувати їх підготовку до маршу і технічне обслуговування(K20).
- 7.Здатність організовувати логістичне забезпечення підрозділів військових частин в бою, в тому числі за стандартами НАТО(K26).
- 8.Здатність використовувати сучасні інформаційні технології у повсякденній діяльності військової частини та в ході ведення бойових дій(K29).

9. Здатність використовувати теоретичні знання та уміння для організації застосування за призначенням підрозділів логістичного забезпечення військової частини в бою(К33).

Результати навчання:

1. Демонструвати творче та гнучке мислення, здатність до ОВТ у бою підрозділом (самооцінки, наполегливість, активність, комунікабельність, стресостійкість, навички самоконтролю, особисту мотивацію на військову службу(ПР04).

2. Володіти достатніми знаннями і розумінням сутності та основних питань етики збройної боротьби, визначення універсальних моральних норм в аспекті поведінки учасників збройної боротьби(ПР09).

3. Знати та розуміти процеси управління підрозділом в ході підготовки та ведення бою та у повсякденній діяльності(ПР11).

4. Знати та розуміти процеси всебічного забезпечення підрозділу (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України) в ході бойового застосування та у повсякденній діяльності(ПР13).

5. Планувати, організовувати і застосовувати навички ведення бою підрозділом(ПР14).

6. Розуміти теоретичні основи методів системного аналізу та дослідження операцій і вміти використовувати їх для розв'язання професійних задач(ПР23).

7. Виконувати комп'ютерні обчислення, що мають відношення до оцінки бойової ефективності зразків та комплексів озброєння та військової техніки, використовуючи відповідне програмне забезпечення, вміти аналізувати та відображати результати таких обчислень(ПР25).

8. Володіти основами організації логістичного забезпечення військової частини в бою(ПР27).

9. Володіти основами організації оперативного та бойового забезпечення військової частини в бою(ПР28).

10. Оцінювати противника в інтересах прийняття обґрунтованих рішень в бою(ПР30).

Теми, що розглядаються:

Блок змістових модулів 1. Основи тактики.

Змістовий модуль 1. Тактика – складова частина воєнного мистецтва.

Змістовий модуль 2. Організаційно-штатна структура та тактика дій підрозділів.

Блок змістових модулів 2. Основи бойових дій відділення.

Змістовий модуль 3. Оборонний бій відділення.

Змістовий модуль 4. Наступальний бій відділення.

Змістовий модуль 5. Механізоване відділення в бою.

Модульний контроль № 1 (контрольна робота).

Блок змістових модулів 3. Основи бойових дій взводу.

Змістовий модуль 6. Взвод на марші.

Змістовий модуль 7. Розташування взводу на місці.

Змістовий модуль 8. Оборонний бій взводу.

Змістовий модуль 9. Наступальний бій взводу.

Змістовий модуль 10. Участь підрозділів у боротьбі з незаконними збройними формуваннями.

Модульний контроль № 2 (контрольна робота).

Блок змістових модулів 4. Основи бойових дій роти.

Змістовий модуль 11. Рота (РТГр) в бою.

Блок змістових модулів 5. Основи всебічного забезпечення підрозділів (частин) в бою.

Змістовий модуль 12. Всебічне забезпечення.

Змістовий модуль 13. Бойове застосування артилерійських підрозділів та підрозділів протиповітряної оборони.

Блок змістових модулів 6. Основи бойового застосування батальйону (БТГр).

Змістовий модуль 14. Батальйон (БТГр) в бою.

Змістовий модуль 15. Дії механізованих (танкових) підрозділів в складі загальновійськового угруповання (ЗВУ) по локалізації і нейтралізації збройних конфліктів.

Блок змістових модулів 7. Основи бойового застосування механізованої (танкової) бригади.

Змістовий модуль 16. Організація, призначення бойових підрозділів, підрозділів бойового, технічного та тилового забезпечення бригади.

Змістовий модуль 17. Основи бойового застосування бригади.

Екзамен.

Форма та методи навчання:

денна форма навчання;

Пояснювально-ілюстраційний метод, при якому викладач доводить готову інформацію різними засобами, а курсанти її сприймають, усвідомлюють та фіксують у пам'яті. Цей метод є одним із найбільш економічних способів передачі знань, передбачає використання таких засобів інформації, як слово (усне і друковане), різні наочні посібники, плакати, відео- і кінофільми, комп'ютерний ілюстраційний матеріал і т. ін.

Репродуктивний метод, головною ознакою якого є доведення і повторення способу діяльності, згідно завдання викладача. Він повинен використовуватися при проведенні практичних занять.

Вищевказані методи надають курсантам знання, вміння, навички. Для розвитку їх творчих здібностей викладач повинен використовувати методи

проблемного навчання: проблемне викладання, частково-пошуковий (евристичний) метод, винахідницький метод.

Проблемне викладання використовується викладачем при постановці проблеми перед тими, хто навчається і подальшого її вирішення, але при цьому викладач показує шляхи рішення, розкриває хід своєї думки. Цей метод повинен застосовуватись викладачем під час проведення практичних занять. Безпосереднім результатом проблемного викладання повинно бути засвоєння курсантом способу і логіки вирішення конкретної проблеми, але ще без вміння застосовувати їх самостійно. Цей метод навчає курсантів способу отримання знань. З його допомогою вони отримують навички творчого мислення.

Частково-пошуковий (евристичний) метод служить меті поступового наближення курсантів до самостійного вирішення проблем шляхом попереднього навчання виконання окремих елементів рішення. Використовується при виконанні практичних завдань по прийняттю рішення на бій, коли спосіб пошуку оптимального рішення визначає викладач, але рішення знаходить сам курсант.

Винахідницький метод є необхідним для повноцінного засвоєння досвіду творчої діяльності. Викладач використовує його для забезпечення творчого застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування риси творчої діяльності є умовою формування зацікавленості, потребу в такій формі діяльності. Формами застосування цього методу є: завдання на самопідготовку.

Методи контролю:

Поточний контроль - оцінювання теоретичних знань і практичних навичок курсанта з конкретного змістового модуля (логічно завершеної частини навчальної дисципліни). Проводиться викладачами на всіх видах навчальних занять.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Основні форми поточного контролю: усне опитування, письмовий контроль, виступ на семінарському (груповому) занятті, тестування в т.ч. із застосуванням ЕОТ, виконання нормативів, практичних і комплексних завдань, виконання та захист лабораторних, розрахункових, графічних, курсових робіт, рефератів тощо, передбачених робочою програмою модуля (навчальної дисципліни).

Основна мета поточного контролю - постійне отримання викладачем інформації про якість засвоєння курсантами матеріалу навчальної дисципліни, перевірка готовності курсантів до виконання наступних навчальних завдань, а також управління їх навчальною мотивацією.

Результати поточного контролю використовуються для коригування методів і засобів навчання та враховуються на заліках і екзаменах.

Кількість балів для визначення результатів поточного контролю залежить від рівня знань курсанта, вміння використовувати їх при виконанні

практичних завдань і нормативів, володіння методикою проведення занять з особовим складом, навичок роботи з електронно-обчислювальною технікою тощо.

Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять наступним чином: у чисельнику - по 4-бальній шкалі, в знаменнику - кількість балів, яка відповідає даній оцінці по 100-бальній шкалі.

Самоконтроль призначений для самооцінки курсантами якості засвоєння навчального матеріалу з конкретного розділу (теми) навчальної дисципліни.

З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у завданнях на самостійну підготовку передбачаються питання для самоконтролю. Більша ефективність самоконтролю забезпечується спеціальними програмами самоконтролю та самооцінки, які є складовими частинами електронних підручників та автоматизованих навчальних курсів.

Самоконтроль здійснюється у формі тестування на ПЕОМ за тему, розділ, навчальну дисципліну.

Модульний контроль полягає в оцінюванні результатів навчання курсантів із вивчення навчального матеріалу змістового модуля за результатами поточних контролів і контрольних заходів.

Структура завдань, система проведення модульного контролю та критерії оцінки рівня знань, розробляються кафедрою та визначаються в програмах (робочих програмах) навчальних дисциплін. Він проводиться у тижні для контрольних заходів відповідно до графіку навчального процесу.

Модульний контроль є обов'язковим. За результатами поточного контролю курсант не може бути звільненим від модульного контролю.

Методи підсумкового контролю: диференційований залік.

Розподіл балів, які отримують курсанти

Таблиця 1. – Розподіл балів для оцінювання успішності курсанта

2-й семестр	4-й семестр	Диференційований залік	Сума (R)
Модульний контроль	Модульний контроль		
20 б.	40 б.	40 б.	100 б.

Таблиця 2. – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Значення R	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	відмінно
80 - 89	B	добре
65 - 79	C	
55 - 64	D	задовільно
50 - 54	E	
35 - 49	FX	незадовільно
1 - 34	F	

Основна література:

1. Бойовий статут Сухопутних військ, частина I. Київ 2016 р.
2. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, частина II (батальйон, рота). Київ 2016 р.
3. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, частина III (взвод, відділення, екіпаж). Київ 2016 р.
4. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 25.04.2018 № 170 “Про затвердження порядку оформлення оперативних (бойових) документів”.
5. Збірник нормативів з бойової підготовки СВ ЗСУ, 2001 р.
6. Наказ №400 Міністра оборони України. Київ 2004 р.
7. Рекомендації механізованим підрозділам щодо дій на полі бою в сучасних умовах. Київ.
8. Бойовий статут військ Протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України, частина III (взвод, відділення, обслуга), затверджений наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України № 248 від 26 травня 2016 року.
9. Бойовий статут артилерії Збройних Сил України, частина II (дивізіон, батарея, взвод, гармата), затверджений наказом Генерального штабу Збройних Сил України №18 від 23 січня 2017 року.
10. Тактика механізованих підрозділів (механізований взвод), Навчальний посібник, Львів, Національна академія сухопутних військ, 2016.
11. Бойове застосування механізованого взводу в загальновійськовому бою, Аксьонов, Толкачов, ФВП НТУ «ХП» 2016.

Допоміжна література

1. Керівництво дії в урбанізованій місцевості. ЦОС і МП ЗСУ 2019.
2. Тактика, Вішняков, КНУ, 2009.
3. Танковий взвод у бою, Плутокін, Ватащук, Бартош, ХІТВ, 2004.
4. Тактичні розрахунки, ХІТВ, 2004.

5. Робота командирів танкових підрозділів щодо організації бою в ланці батальйон, рота, взвод ч. I, II, ХІТВ, 2006.
6. Керівництво по радіозв'язку ЗС України. Частина 2.
7. Порядок застосування зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил під час виконання ними завдань щодо відсічі збройної агресії проти України, Постанова КМУ від 10 жовтня 2018 р. № 828.
8. Військовий посібник 3.21.20 НАТО. Піхотний батальйон. – ГШ Збройних Сил України, 2017.
9. Військовий посібник 5.0 А. НАТО. Операційний процес. – ГШ Збройних Сил України, 2017.
10. Військовий посібник 5.0 Б. НАТО. Операційний процес. Додатки. – ГШ Збройних Сил України, 2017. – А-1, В-1, С-1.
11. Військовий посібник 3.0. НАТО. Операції. – ГШ ЗС України, 2017.
12. Військовий посібник 1.02. Військова термінологія та графіка. - ГШ Збройних Сил України, 2016.
13. Військовий посібник 3.90. Тактика. - ГШ Збройних Сил України, 2016.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 3. – Перелік дисциплін

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Основи військового управління (у т. ч. штабні процедури НАТО)	РХБ захист
Історія війн та воєнного мистецтва (у т. ч. історія українського війська)	
Організація військового зв'язку	
Військова топографія	Тактика військ РХБ захисту
Інженерна підготовка	
Стрілецька зброя та вогнева підготовка	
Експлуатація та водіння бойових машин	Військове стажування

Провідний лектор:

Старший викладач кафедри тактико-спеціальних дисциплін
підполковник

Т.ХЛІМАНЦОВ